

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 36 • Maribor, torek, dne 3. maja 1938 • Leto XIII

Hrvaško vprašanje rešujejo

Posvetovanja združene opozicije.

Združena opozicija ima neprestano konference, na katerih razpravlja o nadaljnji taktiki. Opozicija tudi zagotavlja, da je enotna in aktivna. Zanimivo pa je v sedanjem razvoju opozicijske akcije dvoje: prvič, da slovenska opozicija ni strnjena z izvenparlamentarno opozicijo in drugič, da posamezniki izven opozicije zopet skušajo doseči sporazum z dr. Mačkom.

V kolikor so te vesti resnične, vidimo v njih dve glavni hibi. Prvič je hiba, da ni vsa opozicija enotna in drugič, da se v celoti ne izreče za princip demokracije kot skupno bazo.

Pa ne, da bi bila demokracija ovira popolni enotnosti?

Ameriški velekapital in država

Ford in Roosevelt

sta se po dolgih letih sedaj prvič zopet sestala. Avtomobilski kralj Ford je jezen na Roosevelta in njegove socialne reforme, dočim hoče prepričati Roosevelta, da samo te reforme lahko podaljšajo kapitalizmu življenje. Ako bi se mu posrečilo pridobiti velekapital, bi tudi vrhovno ustavno sodišče najbrž spremenilo svoje dosedanje gledanje in odločbo, s katero je svoj čas izreklo, da so Rooseveltove socialne reforme v nasprotju s 140 let staro ameriško ustavo. Ford je rekel Rooseveltu, da je težkih socialnih in gospodarskih prilik v Ameriki krivo vmešavanje države v privatno gospodarstvo. Ta izrek Forda ni preveč duhovit. Kajti vprašati moramo, kdo pa je zakrivil, da se je država morala pričeti vmešavati v privatno gospodarstvo? Kdo je gospodaril, da je zagospodaril 2000 ameriških bank in milijarde dolarjev denarja malih vložnikov. Po mnenju kapitalistov naj bi se država vmešala v privatno gospodarstvo le takrat, kadar je treba sanirati banke in dati državni denar v to svrhu, potem pa zopet pustiti vse skupaj, dokler bi gospoda ne napravila novega poloma.

Kakšne bodo posledice razgovora med Rooseveltom in Ferdem, bomo šele videli.

Proslava 1. maja v svetu

V Čehoslovaški — ljudska manifestacija.

Spricho težkega zunanje političnega položaja se je letošnja prvomajska proslava vršila v znamenju sporazuma v vladini koaliciji zastopanih strank, ki so priredile skupna zborovanja. V Prazi je bilo ogromno zborovanje na Vaclavskem namesti, kjer se je zbralo na stotisoče ljudstva. Take proslave so bile tudi v Plzni, Brnu, Bratislavi in vseh ostalih večjih mestih.

Povsod pri teh proslavah so imeli nagovore samo župani in po eden predstavnik Narodnega sveta.

Čehoslovaška socialna demokracija se je odločila za tako skupno proslavo z geslom: **predvsem republika!** Kajti v svobodni republiki je čehoslovaškemu delavstvu zagotovljen tudi njegov nadaljnji razvoj in sodelovanje za cilje socialne pravičnosti.

Veličastna posledica 1. maja v Mehiki.

V Mehiki so proslavljali letošnji prvi maj zelo slovesno. Stotisoči delavcev

V Londonu so se vršili dne 28. in 29. aprila razgovori med predstavniki angleške in francoske vlade o skupnem nastopanju obeh držav v miru in vojni.

Razgovorov so se udeležili predsednik angleške vlade Chamberlain (Čemberlen), angleški zunanji minister lord Halifax (Halifaks), francoski ministrski predsednik Daladier (Daladje) in francoski zunanji minister Bonnet (Bone).

Uradno poročilo

o teh razgovorih pravi:

»Francoski in angleški ministri soglašajo, da je spricho sedanjega stanja velikega pomena, da se državi medsebojno posvetujeta in sodelujeta ter, da to politiko gojita ne samo radi varstva lastnih interesov, ampak tudi za zaščito idealov narodnega in mednarodnega življenja, s katerimi sta državi povezani

Obe vladi sta sklenili, v kolikor je to potrebno, da se ohranijo stiki med generalnima štaboma obeh držav, kakor je bilo to dogovorjeno že v londonskem paktu z dne 19. marca 1936.

Obseg sodelovanja obeh držav.

Poluradno poročajo, da je bil na konferenci dosežen popoln sporazum v vprašanju enotne izvedbe angleško-francoske obrambe, posebno glede letalstva in v vseh vprašanih preskrbe življenjskih potrebščin in sirovin za slučaj vojne.

Gre za izdelavo enotnih vrst letal, topov, tankov in ostalega orožja ter municije. V Franciji bodo zgrajena posebna oporišča za angleška vojna letala. Za slučaj vojne pa je dogovorjeno, da bo poveljstvo nad kopno vojsko obeh držav prevzel francoski generalni štab, nad pomorskimi silami pa angleška admiraliteta.

Razgovori angleških in francoskih državnikov v Londonu so silno odjeknili v vsej evropski javnosti.

Ako je pred tem obstojal še kakšen dvom o tem, ali je političen položaj v Evropi resen ali ne, potem je po teh razgovorih angleških in francoskih ministrov v Londonu postalo jasno, da je situacija dozorela do odločitve. — Boj veselil za nadoblast v Evropi je stopil v svoj končni stadij. Anglija in Fran-

cija sta sklenili, da javno demonstrirata svojo odločnost, nepopustljivost in solidarnost v evropskih vprašanjih. Njun nastop naj bi bil resen opomin vsem tistim močnikom, ki mislijo, da morejo in smejo motiti, z izidom svetovne vojne in s krvjo milijonov potrjeno in zapečaten razmerje sil na evropskem kontinentu.

Ni težko navesti

v čem vidita Anglija in Francija nevarnost

za njune življenjske interese. Gre za niz dogodkov zadnjih let v evropski politiki, od katerih naj naštejemo samo nekatere:

Predvsem je to zanikanje postojanja mirovnih pogodb s strani Nemčije, njeno mrzlično oboroževanje, na kopnem na morju in v zraku, zasedba in utrditve Porenja, zasedba Avstrije in njen konflikt s Čehoslovaško, ki je izražen v zahtevah vistomerjenih sudetskih Nemcev proti praški vladi. Potem je ustvaritev zveze Rim—Berlin in sklenitev »antikomunističnega« pakta med Berlinom, Rimom in Tokijem, za katerega trdi tako Anglija, kot tudi Francija, da je naperjen proti njima.

Nadalje gre za razne poskuse razširjenja vpliva Nemčije in Italije v celi vrsti držav in direktno vmešavanje, ki je rodilo meščansko vojno v Španiji, z vsemi za Anglijo neprijetnimi zapletlaji v Sredozemskem morju, skozi katero vodi morska pot v angleške kolonije ter v francosko afriško posest.

V zvezi s temi poskusi za razširjenje vpliva je politična akcija Nemčije v balkanskih državah; to akcijo so razkrili tudi dogodki v Romuniji s prihodom na oblast Gogove vlade in odkritjem zarote Codreanove »Železne garde«, ki je prejemale težke milijone iz inozemskih virov. Nadaljnji dokazi v tem pravcu so »rasna« gibanja v več ali manj vseh državah. Ni neznan poskus, da se je hotelo zagotoviti finančna sredstva za tako »idealno in narodno osvobodilno« gibanje, potem diriganje izvoza preko v ta namen ustanovljenih izvoznih družb ter z nakupovanjem celih časopisnih koncernov (poskus, ki so ga nedavno razkrili v Angliji).

To so torej razlogi za skupen nastop Anglije in Francije.

Samo posredno za demokracijo.

Zmotno bi bilo trditi, da je ta nastop dogovorjen v svrhu čuvanja demokracije v Evropi. Nikakor ne. Gre za obrambo kapitalističnih politično-gospodarskih interesov. Da bi angleški konservativci, ti najbolj reakcionarni predstavniki velekapitala, reševali evropsko demokracijo, jim ne pade niti na um. Najbolji dokaz za to je Španija. — Razen tega tudi njihov dogovor z Italijo, ki kaže, da so pripravljeni tolerirati vsak režim, ako daje količjak garancije, da bo spoštoval angleške imperijske interese.

Ne dvomimo niti najmanj, da bi bila Anglija pripravljena napraviti podoben sporazum tudi z Nemčijo, ako bi bila le-ta za to dostopna. Toda v Nemčiji so doslej računali drugače in odmev, ki ga je izzvala londonska konferenca v nemškem časopisju, kaže, da vajeni uspehov, ki jim jih je prinesla dosledno izvajana politika iznenadenj, niso bili pripravljeni na to, da bodo trčili ob tako zapreko.

Kljub temu pa dogovor med Anglijo in Francijo posredno služi demokraciji, ker je naperjen proti fašističnim diktatorskim državam in njihovu stremljenju razširiti svoj vpliv. Ohranitev prestiža Francije in Anglije v Evropi je važno za demokracijo, ker sta obe državi zgrajeni na osnovi politične demokracije in lahko služita kot izhodišče za zmago ideje demokracije v ostalih državah Evrope, zlasti še, ako se z njuno pomočjo reši i čehoslovaška demokracija.

Neposredno pa bo služila zveza ciljem demokracije šele takrat, ko bo delavski razred s pomočjo ostalih razredov delovnega ljudstva dobil absolutno moč v obeh državah.

Ker torej zveza Anglije in Francije posredno služi stremljenjem mednarodne demokracije in je v stanu očuvati mir ter prihraniti evropskim narodom vojne grozote, more socialistično delavstvo v Evropi simpatično pozdraviti sklepe londonske konference.

Hitler pri Mussoliniju

Sestanek, ki so ga v mnogočem prehiteli dogodki.

Te dni se sestaneta v Rimu Hitler in Mussolini.

Sestanek je bil že davno dogovorjen. Toda prvotni namen sestanka je bil čisto drugačen.

Ta namen je prekrizala angleška diplomacija s svojim sporazumom z Italijo, s čemer Nemčija ni računala. Italija je po tem sporazumu vezana. Nemčija pa se mora hočeš, nočeš na to ozirati.

Sledil pa je še drugi dogodek, ki je pokvaril prvotne namere: angleško-francoska konferenca.

Namesto posvetovanj o nadaljnji agresivnosti osi Rim—Berlin v Evropi, bo Mussolini najbrž svetoval Hitlerju, naj se ogleda za sklenitvijo vsaj približno takega sporazuma, kot ga je sklenila Italija. Vsaka druga politika bi zahtevala preveč žrtve od Italije na ljubo Nemčiji. Mussolini lahko reče, da je Italija že dovolj žrtvovala: svojo srednjeevropsko pozicijo, s tem, da je iz-

gubila Avstrijo, člen iz verige rimskih protokolov, ki so nekaj vezali Italijo, Avstrijo in Madžarsko, s čemer so rimski protokoli postali pravzaprav brezpredmetni.

Veliki boji na Kitajskem

divjajo z nezmanjšano silo

zlasti ob cesarskem kanalu v pokrajini Šantung. Obe stranki pošiljata v boj vedno nove rezerve, ker se tako Japonci, kot Kitajci zavedajo, da bo odločitev na tej fronti precejšnjega pomena.

Argentinijska je prepovedala kljukasti križ. Argentinska vlada je prepovedala nošnje znakov kljukastega križa in razobešanje zastav tretjega rajha. Argentinska vlada se je odločila za to prepoved radi nacistične propagande med Nemci v Argentini, ki ima za cilj podreditvev Argentinijske vplivu tretjega rajha.

Nacistična ofenziva v Španiji ustavljena

Nacisti tožijo radi slabega vremena

Nacisti tožijo radi slabega vremena. Vesti s španskih bojišč potrjujejo, da je nacistična ofenziva zastala.

Nacisti povdarjajo, da je temu krivo zlasti slabo vreme.

V **Pirenejih** so vladine čete na več krajih zasedle postojanke, iz katerih so pregnale sovražnika. Telnična premoč se v tem gorskem terenu ne more uveljaviti, pač pa igrajo veliko vlogo strojne puške in seveda človek. Republikanski vojak je znan po svoji požrtvovalnosti in ta je odločilna.

Na **teruelski fronti** in dalje proti severovzhodu na Montalban ter ob reki Guadalopi se je poskus nacistov, da bi prodrli fronto, ponesrečil.

Ob morju v smeri proti Castellonu nacisti niso več napredovali; kolikor so pridobili zadnje dni na terenu, so ga morali pod pritiskom republikanskih čet zopet izprazniti.

Koliko je Italijanov v Španiji?

Italijanski general Berti je poveljnik treh divizij pehote, treh brigad topništva in treh oddelkov tankov, ki se borijo v Španiji. Poleg tega je v Španiji 176 težkih in lahkih bombnikov in nad 280 lovskih letal.

Španija še ni izgubljena

Znani nemški pisatelj velikega romana »Vojna«, Ludovik Ren (Remarque), ki se sam udeležuje bojov kot prostovoljec v republikanski armadi, je izjavil pred kratkim zastopnikom časopisa, ko se je mudil v Franciji, odkoder se je potem zopet vrnil na fronto:

»Položaj v Španiji ni obupen, pač pa resen. Ako bi smatral, da je obupen, se ne bi več vrnil nazaj na fronto, ker bi ne imelo zmisla. Ali ni izgledal položaj prav tako brezupen v novembru 1936., ko je Franco stal pred Madridom? Vojaško posmatrano in kot vojaški strokovnjak lahko rečem, da položaj ni brezizgleden, ako se bodo države končno odločile in dale republikanski Španiji orožje.«

Mala antanta se posvetuje

dne 4. maja v Sinaji na Romunskem

Dne 4. maja se sestanejo v Sinaji zunanji ministri držav Male zveze: Jugoslavije, Čehoslovaške in Rumunije.

Ta konferenca bo važna spricho novo nastalega položaja v Evropi, ki je posledica sporazuma med Anglijo in Italijo ter sklenitve dalekosežnega dogovora o sodelovanju med Anglijo in Francijo. Ta dogovor se tiče zlasti Čehoslovaške in njene varnosti, potem pa tudi politike Anglije in Francije na Balkanu, kjer bosta skušali zaježiti in izločiti vpliv velike sosedne balkanskih držav ter vezati njene sile. Tako Čehoslovaška, kot tudi Francija in Anglija sta interesirani na tem, da se ta vprašanja, v kolikor se tičejo držav Male zveze, prečistijo in ustvari potrebna enotnost, oz. ugotovi v koliko je mogoče ali nemogoče računati na izpolnitev zavezniških pogodb.

Doma in po svetu

Kljukasti križ v Ptuj. Zagrebški »Obzor« od 29. apr. poroča po novosadskem »Deutsches Volksblattu«, da so oblasti v Ptuj zaprle 9 oseb pod sumom, da so na zvoniku župne cerkve v Ptuj razobesili zastavo s kljukastim križem. Zastava je bila dolga 6 metrov. Zastavo so opazili zgodaj zjutraj. Poklicani so bili orožniki in gasilci, ki so jo sneli z zvonika. V zvezi s temi aretacijami so bile izvršene hišne preiskave v stanovanjih in pisarnah aretirancev.

Novo uredbo o izvozu sadja proučuje ministrski svet, ki predvideva poostrene predpise o kontroli sadja za izvoz.

Ta-Ta ostane. Vrhovno upravno sodišče v državi (državni svet) je nedavno zavrnilo od veleblagovnice Ta-Ta v Beogradu vloženo pritožbo proti odločbi trgovskega ministrstva, ki je družbi Ta-Ta prepovedalo nadaljnje obratovanje. Listi »Slovenčevega« koncerna so brž sporočili to veselo vest trgovskemu svetu, ki se na vse kriplje bori proti Ta-Ti. Veselje je trajalo samo par dni. Gospodje so namreč kratkega spomina in so pozabili, da je vlada

že pred meseci s posebno uredbo z zakonsko močjo odločila, da se veleblagovnicam dovoli obratovanje. Ako bi te uredbe ne bilo, bi po razsodbi vrhovnega upravnega sodišča sledila zatvoritev veleblagovnice Ta-Ta.

Iz Prage odločno zanikajo vest, ki jo je objavil list »Angriff«, da so med sudetskimi Nemci izbruhnil nemiri. Te vesti so neresnične in provokatorske.

V Avstriji so bila razpuščena vsa katoliška društva, čeprav se klerikali sklicujejo, da stojijo ta društva pod zaščito konkordata. Kardinal dr. Innitzer baže s tem soglaša.

Za bivšim avstrijskim ministrom Stockingerjem je nemška vlada izdala tiralico. Dolžilo ga korupcijonizma. Stockinger je, kakor znano, ob zasedbi Avstrije pobegnil v inozemstvo.

Priprave za Hitlerjev sprejem. V Italiji uradno zanikajo vesti, ki so se razširile v inozemstvu, da je bilo radi predstoječega Hitlerjevega obiska aretiranih na tisoče antifasistov. Baže je policija pridržala samo v treh mestih.

Konjunktura dosegla višek

Iz statistike socialnega zavarovanja.

Število zavarovancev pri OUZD v Ljubljani je v marcu mesecu naraslo za 5631 zavarovancev. Delavstvo se je najbolj pomnožilo v gozdnožagarski industriji za 1131 delavcev, v tekstilni za 793, v kovinski za 553, za predelovanje lesa za 426. Kljub temu pa nam statistika pove, da prirastek novih delavcev začenja padati, kar kaže, da se je konjunktura približevala svojemu vrhuncu.

Velika letalska nesreča

Letalo z 19 potniki treščilo ob skale

Potniško letalo, ki vozi na progi Rim—Tirana je v soboto vsled megle v bližini Neaplja zadelo ob gorske vrhove, se razbilo in zgorelo. V letalu je bilo 14 potnikov in 5 mož posadke. Vsi so se smrtno ponesrečili. Med potniki se je nahajal tudi albanski poslanik v Rimu.

ki jih bo obiskal Hitler gotovo število sumljivih oseb. Ti ukrepi tudi niso naperjeni proti židom.

Nemška manjšina na Poljskem je začela posnemati sudetske Nemce. Pripravlja enake zahteve kakor Henlein in se organizira v narodno-socialistični stranki. To zadržanje poljskih Nemcev, ki jih je en milijon, je razumljivo vzbudilo silno nevoljo v poljskih oficijelnih krogih, ki so Nemčijo doslej podpirali celo proti Čehoslovaški republiki. V poljskih listih, ki so doslej silno napadali ČSR, je nenkrat nastal preokret. Listi pišejo za sporazum s Čehoslovaško.

Vse je že enkrat bilo, bi človek rekel. Ameriški listi pišejo o protijudovskih zakonih in popisovanju judovskega premoženja v Evropi.

Velik prijatelj Slovencev

J. K. Strakaty — 60 letnik

V Pragi slavi danes, dne 2. majnika izredno iskren prijatelj Slovencev, češki urednik, g. J. K. Strakaty 60. letnico rojstva.

G. J. K. Strakaty je poznan po vsej Jugoslaviji, zlasti pa v Sloveniji in tudi našim čitateljem radi svojega dolgoletnega, intenzivnega in nesebičnega delovanja za prijateljsko sodelovanje med Čehi in Jugoslavlani. Svojo posebno skrb pa je g. Strakaty posvečal ravno Slovincem ter stalno piše o slovenskih kulturnih zadevah v češke liste.

Kadarkoli pa pridejo Slovenci v Prago, jim je g. Strakaty najvernejši spremljevalec po tem krasnem in kulturno bogatem mestu in običajno še naprej po Čehoslovaški republiki. Iz te strani ga poznajo tudi naši sodrugi, ki so se udeležili leta 1934 slavne delavske Olimpijade v Pragi, ko nas je g. Strakaty neumorno spremljal, razkazoval lepoto Prage in bil tudi sicer uslužen nad vse mere.

G. Strakaty nobenega Slovence ne vpraša po političnem prepričanju, vsak mu je dobrodošel, samo da je res prijatelj Čehoslovaškega naroda.

Pri tem delu se bomo z g. Strakatyjem gotovo še srečali in mu vsled tega želimo ob 60. letnici še mnogo plodonosnih let.

Ne smemo pozabiti omeniti, da smo ob naših številnih Masarykovih predavanjih dobili ravno potom g. Strakatyja v naše delavske kraje slike prezidenta Masaryka, note češke državne himne. Sploh smo med tistim neštevitimi Slovenci, ki se radi obračamo po potrebne usluge v Prago na g. Strakatyja, ki nikdar ne pusti na mizi nerešenega pisma, ker je pač tip neumornega in požrtvovalnega češkega javnega delavca in demokrata ne samo v besedi, ampak tudi v praksi.

Dr. A. R.

Prilagoditev avstrijskega klera

»Dunajski škofijski list« je 27. aprila objavil poslanico avstrijski duhovščini, v kateri pravi med drugim:

»Položaj, ki ga je ustvaril nov politični red moramo smatrati za veliko preizkušnjo, ki nam jo je Bog v svoji večni Previdnosti poslal... Naše duhovniško življenje mora biti kot kdaj prej biti globoko religiozno in sveto... Politika in borba že dosedaj nista bila z duhom cerkve v soglasju. Od sedaj dalje pa mora biti vsako politiziranje s prižnic odstranjeno...« Želeli bi, da bi tudi v nekaterih drugih deželah prodrlo med cerkvenimi krogi to spoznanje. Če bi se ga avstrijski kler že pred petimi leti zavedal, bi mu danes ne bilo treba pisati takih okrožnic.

da so ti zakoni vredna kopija protijudovskih zakonov iz dobe španske inkvizicije, samo, da jih je takrat diktirala cerkev, danes pa jih uvajajo drugi, njej je dano samo, da se lahko z njimi strinja.

Paletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.)

- Uživate razgled?
- Da, A vi, ste domačin?
- Jegor Dosjekin, če vas zanima.
- Zelo — to se pravi — prijetno mi je. Za vas imam pismo.
- Tako?

Ozrl se je, vzela je list in ga prečital, potem pa ga je skrbno raztrgal na drobne kosce, ki jih je vsakega posameznega zvil v kroglico in medpotoma spuščal na tla. Dejal je:

— Vse v redu. Že dva tedna vas pričakujem. Zvečer vas obiščem — prav tako?

In tako sva se seznanila.

Takoj se mi je dopadel: govoril je resno, poslušal pozorno, hitro razumeval, nikdar se mu ni mudilo, a vendar je vse brzo izvršil. Knjig je čital malo, vendar je iz tistih, ki jih je prečital, izgrizel vse porabno, kakor izgrize miška mehko sredico iz krajca kruha.

Zvečer je sedel v moji izbici, pil čaj, pripovedoval in nepremično upiral vame svoje rujave oči, ki so se iskrale ko kremen.

— Vseh skupaj nas je četvero: jaz, Avdjej Nikin, Vanja Maljičev, a četrti se je šele pred kratkim javil, — to je polunečak vaše gospodinje, Šipigusev Aleksej, proletarec, delal je v mestu v neki tovarni kot pomožni delavec, kjer se je prevzdignil in si pokvaril zdravje, zdaj pa živi tukaj in gladuje, — ker ni več sposoben za delo, ki ga tudi ni.

Glas mu je bil sočen, v njegovih knjižnih izra-

zih je bilo slišati nek porogljiv zvok, kakor pri človeku, ki se sam iz sebe norčuje.

— Kaj počenjamo, vprašate? Včasih se zbremo in govorimo drug drugemu: dobro bi bilo če bi, kako bi, kadar bi... in druge take pametne in nove besede. Knjig nimamo skoraj nič, tu in tam nam pride v roke kaka brošura, — kmalu jo vsi znamo na pamet. Najbolj vnet in delaven je med nami Aleksej, — bavi se posebno z mladino, ji pojasnjuje, čita naprej, mi drugi pa se še nismo do tega povzpeli.

Znižal je glas in začel govoriti hitreje in me vedno bolj uporno gledal s svojimi osvajalnimi očmi.

— Najprej bi bilo potrebno, da bi poznali zakon o razdelitvi zemlje, — imeniten zakon so si izmislili, ob njem se mora vsa vasa razbiti na drobne koščke — s tem bi morali začeti. Kako vi mislite?

— S tem bomo tudi začeli, — sem odgovoril.

— To, to! Vi nam ga razložite v vseh podrobnostih, a mi ga bomo razširili dalje. A vi, kakega mnjenja ste glede tega zakona?

No, sem si mislil, takoj boš razočaran in začel sem mu od daleč dokazovati neobhodnost, da mora človek raztrgati vse svoje vezi.

— Objela je, — sem pravil, — zemlja človeka s svojimi črnimi šapami in izžema iz njega živo svobodno dušo, in zdaj vidimo pred seboj v njem pohlepne sužnja...

Nabrekle so se mu žile na sencih, lica so mu zarudela, drobno je bobnal s prsti po mizi in njegova velika, skuštrana glava je pritrjevalno kimala.

— Res je! — je vzkliknil, skokoma vstal, se z rokama oprl ob mizo in se nagnil proti meni. — Učil sem se drugače misliti in v knjigah sem drugače čital, a vaše besede, tovariš, so resnične! Meni je šestindvajset let in pet let že pulim iz svoje duše vsakovrstni starinski plevel. A po prevratu — zdaj že teče tretje leto — vidim, da bom moral spet vse od začetka premisliti. Novo življenje je nemogoče ustvar-

jati na gnilih podrtijah te naše stare zemlje. Svojih misli vam ne znam skladno povedati, — govoriti hočem čisto priprosto: človek se mora osvoboditi vezi, ki ga z njimi zemlja nase priklepa. Moč njenih okov sem videl. Čakajte, povem vam o dobi pred prvo Dumo*) — o, to so bili umazani dnevi! Ljudje so se strašno pokvarili od samega pohlepa, kar nekam pijano je vse postalo, ničesar niso videli, ničesar niso hoteli razumeti, samo kričali so: zemlje, zemlje! V teh dneh so me večkrat nabili radi mojih besed, čeprav se danes sam več ne spominjam, kaj sem govoril in o čem. Videl sem samo eno — da narod ni v pravo stran naravnal svojih sil, ... a bile so ogromne sile, bile! Toda noge so se nam do kolen pogreznile v zemljo in vse je obstalo, se razpršilo in se vsesalo nazaj vanjo.

Udaril je z nogo ob tla in sunil s kazalcem navzdol, ter si pri tem otiral ožnojen in razburjen obraz.

— Da povem naravnost, — ljudje ne živijo na zemlji, temveč v nji, pogreznjeni so vanjo do svojih trdih buč. Aleksej pravilno pravi: kmet je požrl veliko revolucijo v Franciji! Jaz o tem nič ne vem, nisem čital, vendar verjamem in lahko razumem... res, zmožen jo je požreti!

Gledam ga in s tihim veseljem pri sebi mislim: o, ti, moj dragec, vidi se, da si nov in redek ptič, — pustimo, naj se izkaže ob pravem času! Vesel sem bil njegove razburjenosti; to ni bila tista navdušena pijanost, ki včasih prevzame mestnega inteligenta za kratek čas, ki ji potem sledi osramočen pokrok, ki mu skisa dušo, to je bil pravi ogenj življenja, ki mirno in neugasno žge človekovo dušo do dna, dokler vsa ne zgore.

*) Duma je bila ruska narodna skupščina, ki jo je car pod vtisom prve revolucije dovolil.

(Dalje prihodnj.)

Iz naših krajev

ZAGORJE OB SAVI

Lep napredek ZRJ.

V mesecu aprilu je podružnica »Zveze rudarjev Jugoslavije« v Zagorju pomnožila svoje vrste za 57 novih članov. Rudarji pa še pristopajo. To je vsekakor lep napredek, ki je v ponos našim agilnim sodrugom agitatorjem in pa dokaz razredne zavesti tukajšnjega delavstva, ki se organizira kljub blatenju predstavnikov ZRJ od strani nasprotnikov in izjavam gotovih gospodov, »da organizacija rudarjem nič ne koristi.« Zato naj vedo tisti, ki vedoma ali nevedoma blatijo naše gibanje in s tem rušijo delavsko solidarnost, da jih delavstvo pozna kdo so in kaj hočejo in zato mi vstajamo. Naši sodrugi pa iskreno žele, da jim na tej poti slede tudi rudarji iz Trbovelj, Hrastnika in ostalih rudnikov.

GUŠTANJ

Protekcija in lov na ljudi. Že nekaj časa nismo nič poročali o razmerah pri nas. Toda, ko je enkrat koš poln, se ne more vanj ničesar več nakladati in ga je treba izprazniti. Konjunktura v jeklarni se je zadnji dve leti dvignila. Tovarna namerava še letos postaviti novo martinarsko peč, ki bi naj pričela obratovati najkasneje v septembru. Nadalje se bo gradila nova proga za grobo valjarno ter še ena varilna peč. Čim bodo te naprave izvršene, bo podjetje rabilo nekaj več delavcev, posebno za valjarno. Govori se, da bo podjetje sprejelo nove delavce en mesec poprej, predno bo začela obratovati nova proga, da se bodo privadili delu. Zadnje čase je podjetje že tudi sprejelo nove delavce, večinoma samo mlade fante, sinove v tovarni zaposlenih očetov, ki delajo po din 250, torej za minimalno mezdo, kot vajenci. Čim pa se je izvedelo, da bo podjetje rabilo nekaj več delavcev, je nastala prava tekma, kdo bo spravil več svojih ljudi v službo pri jeklarni. Naenkrat so se pojavili ljudje, ki obljubljajo naokoli: jaz ti bom pomagal, da boš prišel notri, samo jaz, ker imam zveze itd. Seveda ta protekcija ni zastoj. Eden zahteva, da se mora protežiranec v zahvalo začlaniti pri Sokolu, drugi zahteva, da se vpiše v razne cerkvene in druge bratovščine itd. Dosele smo mislili, da je v tovarni samo šest zaupnikov, ki se jih tičejo delavska vprašanja, sedaj pa se kaže, da je njihovo število poraslo za tri in da jih je devet, od katerih pa sedi eden v gozdni upravi, drugi je prvak koroških borcev, tretji se pa dobro počuti pod farovski streho. In zanimivo je, da ravnanje predvsem upošteva te tri priprošnjike. Razni delavci so predložili prošnje ravnanstvu potom izvoljenih zaupnikov: skupno je bilo predanih takih prošni 28. Toda od teh jih je bilo prav malo sprejetih, dasi so zaupniki priporočili samo pridne in poštene ter zdrave ljudi. Seveda se gospodje priprošnjiki motijo, ako mislijo, da bodo s protekcijo lovili delavce, ti bodo že vedeli, kam spadajo. Nimamo nič proti temu, ako podjetje sprejme brezposelne, ki jih morebiti predlagajo protektorji, smo pa proti temu, da bi dobili delo tak, ki si bodo radi tega morali poiskati nadomestno moč za delo doma. Torej, da se razumemo!

Delavci.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Predstava Švarkinovega »Tujega deteta«, ki jo je na Renceljevem odru priredila v nedeljo zvečer pobrezka »Vzajemnost«, je bila zopet dokaz resnih kulturnih stremenj naših mladih sodrugov. Slovenski delavski odri imajo malo izbire, zato smo tembolji hvaležni neznanu, ki nam je to delo iz novejših ruske literature prinesel. Švarkin je nekak ruski Nušič; njegova dela so odrski učinkovito izgrajena, živahna, vendar ne banalna, s čudovito uspešnimi satiričnimi bliskavicami, pod katerimi se skriva življenjska resnost. Nič čudnega, da se je priljubila tudi na odrh izven Rusije; ravno te dni pripravljajo v Ljubljani vpriporitev njegovega »Izpita za življenje«. Nosilka glavne vloge v »Tujem detetu« je Manja, gledališka igralka v nekem podeželskem mestu, ki sanja o uspehih in slavi. Dodeljena ji je vloga padlega dekleta iz predrevolucijske dobe, ki ji pa kot pripadnici nove generacije dela velike težave; ne more se prav v njo vživeti, ker ne more razumeti, da bi radi slučajne ljubzenske epizode z naravno posledico morala mladenka toliko trpeti, biti od roditeljev zavrnjena, od zancev zaničevana in tirana v samomor. Ko tako na domačem vrtu na glas ponavlja svojo vlogo, prisluskuje njena prijateljica, ki meni, da se njen samogovor tiče nje same in ji nudi v delikatni zadevi svojo pomoč. V upanju, da bi na ta način mogla pronicati v bistvo svoje vloge, jo Manja pusti v tej domnevi. Iz tega se izcimijo razni dramatični in komični zapleti, v katerih prihaja do spopadov med staro in novo generacijo, med staro malomeščansko miselnostjo in miselnostjo novega človeka. Pri tem avtor ne prizanaša s svojo jedko satiro niti staremu, niti novemu svetu. Vpriporitev je razmeroma dobro uspešna; zelo dobro so podali svoje vloge Manja, ki je bila samo tu in tam premalo temperamentna, inženjer Feodor Feodorovič in zlasti Jaša. Tudi ostali: oče, mati, Kostja, Rajka, Senečka, Zinka in babica-mazačka, so zadovoljevali, čeprav nekaterim manjka temperamenta. (Senečka ga je imel pa to malce preveč.) Scenerija je bila prav posrečena, režija brez mučnih motenj. Velika dvorana je bila nabito polna hvaležnega občinstva. V nedeljo, dne 8. maja bodo igrano ponovili, kdor je še ni videl, naj te prilike ne zamudi. Vrli pobrezki »Vzajemničarji« zaslužijo priznanje in vzpodbudo.

T. M.

Širite naš list!

LJUBLJANA

Trgovski stiki z Dunajem se rahlija. To občutijo zlasti naši konfekcionarji, ki so vzdrževali trgovske zveze z dunajskimi dobavitelji še izza predvojnih časov. Na spregled ni več

nobenih potnikov, nekatere tovarne pa so sploh ustavile delo. Kot zanimiv pojav beležijo v manufakturnih trgovinah pomanjkanje — gumbov.

Trikrat tedensko

bo odslej prihajala »Delavska Politika« na domove svojih naročnikov! Naročnina ni zvišana, ampak je ostala kakor doslej din 10.— mesečno. Z zadoščenjem so pozdravili naši naročniki in čitatelji ta napredek našega lista. Prijavilo se je doslej že mnogo novih naročnikov in upamo, da jih bo sledilo še več.

Pridobivaj tudi Ti ob vsaki priliki svojemu listu novih naročnikov, zbiraj za tiskovni sklad, zlasti pa opozori za mudnike, da naj poravnajo naročnino in potem plačujejo redno, ker baš zamudniki najbolj ovirajo raz-

voj delavskega tiska, ki se mora vzdrževati iz lastnih sredstev, to je iz naročnine.

»Delavska Politika« naj naroči vsak delavec in nameščene! Vsak zavezen čitatelj pa naj zahteva, da bo »Delavska Politika« prihajala tudi v vse lokale, kamor zahajajo delavci in kjer kupujejo svoje potrebščine!

Beograjske »Radničke Novine« so izšle za 1. maj z rdeče tiskano glavo na 16 straneh. Uvodnik »Prvi maj — praznik dela« je napisal s. dr. Živko Topalović.

MARIBOR

Delavke!

Nameščenci!

Delavci!

V soboto, dne 7. maja t. l. se bo vršila v veliki dvorani pivovarne »Union«

MAJSKA AKADEMIJA

na kateri bodo sodelovala vsa delavska kulturna društva v Mariboru.

Opozorite na to važno prireditev vse sodelavce!

Težek položaj brivskih mojstrov

Združenje brivcev, frizerjev in sorodnih strok v Mariboru je poslalo te dni daljšo spomenico raznim oblastim, v kateri jih opozarja na nevzdržne razmere v brivski obrti.

Medsebojna konkurenca je zrušila cene zlasti v damski frizerski panogi. Ko so nekako pred desetimi leti pričeli tedaj še redki damski saloni s trajnim kodranjem, so stali trajni kodri din 500, par let pozneje din 300, pred dvema leti še din 180, zadnje čase pa se je sukala cena od din 150 do din 60, nekateri saloni pa so šli še nižje, celo na din 30.

Frizerski mojstri in mojstrinje so hoteli preprečiti umazano konkurenco in so večkrat apelirali na obrtne oblasti, da bi predpisale obvezne cenik (kakor ga imajo n. pr. mesarji, peki, dimnikarji itd.) za brivsko frizersko stroko. Ker se to ni zgodilo, so sedaj lastniki vseh damskih frizerskih salonov sklenili, da bodo vršili trajno kodranje po din 30, torej po isti ceni, kot vrši to delo umazana konkurenca. Na ta način hočejo odviniti odtok svojih abonementov v te cenejše salone in prisiliti te

konkurente h kapitulaciji, t. j. povišanju cen ali zaprtju lokalov, ker spričo majhnega prometa in visokih režijskih stroškov ne bodo mogli vzdržati. Mojstri in mojstrinje povdarjajo, da znašajo režijski stroški za napravo trajnih kodrov po din 60 in da je za to nemogoče, da bi kdorkoli trajno vršil to delo pod to ceno. Obenem napovedujejo redukcijo postrežnega osebja, okoli 120 pomočnic oz. pomočnikov.

Ako bo ta korak lastnikov damskih frizerskih salonov prinesel zaželen uspeh, t. j. da se bodo popravile cene, je veliko vprašanje.

Največji uspeh v boju za popravilo cen, t. j. za določitev minimalnega cenika v brivsko-frizerski stroki, obeta sklenitev kolektivne pogodbe s pomočniki, čije obveznost je mogoče razširiti po uredbi o minimalnih mezdah ne samo na vse v mestu obstoječe brivnice in frizerske salone, ampak na vso okolico. Ako bo urejeno vprašanje med zaposlenega delavstva, bo precej onemogočena tudi umazana konkurenca, ki se je doslej vršila le premnogokrat na račun pomočnikov in pomočnic.

Franc Dolinšek

V nedeljo, dne 1. maja je umrl v Mariboru s. Franc Dolinšek, strojevodja d. ž. v pok. Pokojnik je bil znana osebnost v vrstah razredno organiziranih strojevodij in eden izmed prvoboriteljev za pravice svojih poklicnih sodrugov in tovarišev.

Kot zavezen delavec je bil član svoje razredne železničarske organizacije do njenega razpusta. Aktivno je sodeloval v gibanju zavrednih železničarjev do svoje upokojitve pred 10. leti. Med sodrugi in tovariši je užival velik ugled.

Po vpokojitvi je ostal član železničarskega pravovarstvenega društva do svoje smrti. Razen tega je bil kot zavezen sodrug tudi zvest naročnik naše »Delavske Politike«.

V torek, dne 3. maja ob pol 5. uri ga bomo spremili na njegovi zadnji poti na pobrezjem pokopališču.

Ohranimo ga v častnem spominu!

Prvega maja dopoldne je deževalo. Dež je preprečil številne izlete, ki jih je delavstvo nameravalo v prosto naravo. Prireditve ali proslav seveda ni bilo, kajti »Vzajemnost« in »Delavstvo« se je spominjalo proslav prejšnjih let, ki so se zlasti v Mariboru vršile vedno v velikem obsegu.

»Marburg, Pettau, Cilli«. V izložbah dveh nemških knjigarn v Gosposki ulici, kjer je največji promet, prodajajo in razstavljajo v izložbah nove zemljevide Srednje Evrope po spremembah s 13. marcem t. l., v katerih je tudi del Slovenije. Človek bi mislil, da bodo označeni naši kraji v državnem jeziku Jugoslavije, ker kaj drugega sploh ni dopustno, kakor tudi za kraje po drugih državah. Toda ta Velhagnov zemljevid pozna še vedno samo »Marburg, Pettau, Cilli«, itd. in označuje slovenska imena samo v oklepaj. Včasih bi takšna predrznost izzvala strahovito razburjenje in kričanje po časopisih, morda celo demonstracije pred knjigarnami; sedaj pa je vse lepo tiho. Čudovito se ljudje spreminjajo. Pa saj ni čudno. Saj tudi mirno prenašamo, da imajo gotovi ljudje evidenco nad gibanjem posestev v mestu in okolici potom posredovalnic. Dobro je znano, v čigavih rokah je večina teh hiš in posestev in je seveda potem naravno, da imajo propagandisti zemljevidov s takšnimi našimi nedržavnimi imeni v svojih rokah tudi posestne posredovalnice. In vendar...

Mestni občini je pristojno ministrstvo izdalo dovoljenje, da sme v lastni režiji tlakovati dovoz na glavni most. To delo je nujno potrebno, ker je dosedanji tlak popolnoma razoran. Ni pa prav, da mora dovozno cestišče tlakovati občina na svoje stroške, ker je dovoz na obeh straneh mostu del državne ceste.

Transport poljedelskih delavcev je bil minul teden odpravljen v Nemčijo. Bajje pripravljajo še nov transport. Predpisana je kavcija din 450, kar marsikomu onemogoči odpotovanje. Zaposlitev naših kmetijskih delavcev v Nemčiji je v današnji dobi za obmejne kraje silno nevarna iz državno- in narodnopolitičnih ozirov, zato bi bilo neobhodno potrebno, da merodajni faktorji najdejo za te brezposelne zaposlitev doma ali pa v katerikoli drugi državi.

Sklopično predavanje o Londonu, ki ga je imel preteklo sredo učitelj na meščanski šoli g. Šumliak v dvorani Delavske zbornice je bilo zelo zanimivo. Predavatelj je orisal London, njegove znamenitosti in posebnosti, njegove svobodoljubne in demokratične prebivalce, in velesilo, angleški tisk. — Predavatelja je bilo poslušati z užitkom in so mu bili navzoči gotovo hvaležni. S tem predavanjem pa je »Vzajemnost« zaključila obenem svojo predavalno sezono do prihodnje jeseni. Upamo, da bo v prihodnji predavalni sezoni še več zanimanja za predavanja, ki so važna za izobrazbo širokih delavskih množic.

Avtomobilska nezgoda mariborskega škofa. V nedeljo, dne 1. maja zjutraj se je odpeljal mariborski škof dr. Tomažič s svojim avtomobilom.

Delavski pravni svetovalec

Neresnična obdolžitve (Šmartno)

Vprašanje: Nekdo me je obdolžil, da sem mu ukradel seno in sem zato izgubil službo. Ali lahko zahtevam od njega odškodnino za izgubljeno službo, ker obdolžitve ni bila resnična?

Odgovor: Zoper dotičnika vložite kazensko ovadbo radi žaljenja časti in se kazenskemu postopanju pridružite z zneskom, ki ustreza Vašemu izgubljenemu zaslužku. Če bo klevetniški obsojen, Vam bo sodišče moralo priznati tudi odškodnino.

Zdravniški pregled (Petrovče)

Vprašanje: Radi boleznij v nogah, ki jo imam, je zdravnik ugotovil, da moram iti na operacijo, vendar me je poslal še na nadpregled, pri katerem pa je bilo ugotovljeno, da sem delazmožen in sem zato izgubil hranarino. Delati pa v resnici ne morem. Kaj naj ukrenem?

Odgovor: Kot izgleda ste zavarovani pri Bratovski skladnici. Prosite zato za pokojnino, ki Vam jo bo Bratovska skladnica morala priznati, če je Vaša delazmožnost bistveno zmanjšana.

bilom birmovat v bližnjo Jarenino. Na Aleksandrovi cesti, v bližini poslopja, v katerem je carinska odprava za inozemske potnike, je najbrž šofer izgubil oblast nad vozilom, ki je z vso naglico zaokrenilo s ceste, preko trotoarja in se zaletelo z vso silo v rob zidu tik ob stopnišču poslopja. Avtomobil je bil za nadaljnjo vožnjo nesposoben in škof se je moral odpeljati dalje z avtoizvoščkom.

Neka tekstilna delavka je te dni opominjala svojega upnika, da ji naj poravna večji dolžni znesek. Namesto povračila posojila jo je upnik oklofotal, za kar se bo moral zagovarjati na sodišču.

Mariborski Nemci so pripravljali praznovanje prvega maja in so v to svrhu baje bila celo tiskana vabila. Nameravano proslavo je menda oblast preprečila, zato je pa potovalo mnogo hitlerjevcev v Gradec.

CELJE

Predavanje o rubeži mezd bo priredila podružnica Saveza Metalških Radnika za delavce cinkarne in rudarje iz Pečovnika prihodnjo soboto, dne 14. majnika t. l. Predaval bo s. dr. Reisman.

Celjski kulturni teden vabi tudi delavstvo, da si ogleda vse prireditve, posebno pa priporočamo udeležbo v nedeljo 8. t. m. pri akademiji, ki se bo vršila v gledališču ob 16. uri in je namenjena delavstvu. Na programu so koncertne, pevške in glasbene točke, recitacije, dramski prizori, kakor tudi uvodni govor o pomenu kulturnega tedna za delavstvo. Vstopnina za akademijo je din 4 in 3, ložni sedeži v parterju din 3, stojišče din 2. Opozorjamo, da se bo lahko s isto vstopnico ogledalo tudi razstavo. V sled nizko odmerjene vstopnine priporočamo organiziranemu delavstvu, da si nabavi takoj vstopnice pri s. Božiču, Kralja Petra cesta.

Odpusti v tovarni A. Westen d. d. Po izpriju dne 26. avgusta 1936 so se sprejeli novi delavci in delavke, kakor se je reklo, sto več, kakor imajo predvideno. Po gotovem času, ko so se novi delavci nekoliko osposobili za samostojno delo, so gospodje začeli z odpusti starejših delavcev. Da ne bi bilo preveč odpora so začeli odpustčati enega za drugim, z motivacijo »radi pomanjkanja dela«. Kdor je po njihovem mnenju je dovolj izčrpan, mora zapustiti tovarno. Po 20 do 30 letnem delu, s štampiljko Westna v knjižici, se pravi, da si lahko sigurno, da dela ne boš dobil nikjer več. Odpušeni delavci postanejo lahko samo še roboti pri vodni regulaciji za 250 din na uro. Gospodje, le tako naprej! Enkrat bo tega konec. Pa se nikar ne čudite, ako bo lonce enkrat prekipel.

KRANJ

Prvi maj smo delavci proslavili v naravi. Zjutraj ob 5. uri je godba »Kranjskega glasbenega društva« napravila budnico skozi vse mesto, prav do nove periferije in s tem naznanila delavstvu Praznik dela. Krasno majniško jutro je potem zvalilo precejšnje število delavstva v naravo; predvsem na bližnji izletniški točki: Sv. Jošt in Smarjetno goro. Večja družba sodrugov in sodružic nas je bila zlasti na Sv. Joštu, od koder smo se vrnili veselo razpoloženi v zgodnjih popoldanskih urah. Prvi naš izlet ni bil zastoj, kajti razen da smo se navzili sonca in dobrega zraka, smo se okrepili tudi z duhom socializma. Na izletu smo pridobili 5 novih naročnikov za »Delavsko Politiko«. Mislimo, da smo se s tem vsaj deloma oddolžili svoji dolžnosti in hočemo po tem vzgledu nadaljevati na vseh naših bodočih izletih. Obenem smo na Praznik dela v mislih pošiljali pozdrave vsem sodrugom in sodružicam doma in po širnem svetu. — Družnost!

STUDENCI PRI MARIBORU

Obrambni boj čehoslovaške republike

Delavska kulturna društva prirede v nedeljo, dne 8. maja t. l. s pričetkom ob pol 10. uri v dvorani pri Spureju v Studencih

PREDAVANJE:

1. Obrambni zakon čehoslovaške republike, predava s. dr. Reisman;

2. socialna zaščita v Jugoslaviji, govori s. Eržen.

Vabljen vsak prijatelj čehoslovaške demokracije in socialne enakopravnosti.

Sodeluje tudi Delavsko pevsko društvo »Enakost«.

Ali si že plačal naročnino?

Iz socialnega zavarovanja v Sloveniji

Nad 94.000 zavarovancev — s povprečno dnev. mezdo Din 23.17 l. 1937.

Povprečno je bilo zavarovanih 94.195 zavarovancev, in sicer 59.951 članov in 34.544 članic. Povečalo se je število zavarovancev v primeri s številom prejšnjega leta za 8.578, to je, 6.623 članov in 1955 članic.

Povprečna mezda zavarovancev je znašala Din 26.17, zavarovank pa Din 18.90, torej celotno povprečje Din 23.51 ali 0.94 odstotkov več.

Celokupna zavarovana mezda je znašala Din 2.221.972.80, to je več Din 281.513.80 v primeri z 1936.

Leto 1937 je bilo leto socialnih reform, katerih zasnova pa šele mora dobiti pravi socialni pomen. Izdana je bila naredba o minimalnih mezdah, izvajanju zavarovanja delavcev za starost, o povišanju prispevkov za borzo dela za zvišanje podpor nezaposlenim, razširitvi pokojninskega zavarovanja na vso Jugoslavijo, o ustanavljanju manjših zavarovalnic in nadzorstvu nad njimi.

Še ni doseženo stanje l. 1936.

Sedanje število članov je preko- račil OUZD v Ljubljani zadnjič 1930, ko je znašalo povprečno število 97688 zavarovancev. Če bi bili v zavarovanju tudi delavci, ki so zaposleni na račun bednostnega fonda, bi utegnili znašati 1937 povprečno število zavarovancev nad 98.000.

Zanimivo je po tej statistiki, da število zavarovanih vajencev od 1929 neprestano pada

in je njih število padlo v devetih letih skoraj za polovico. Leta 1929. je bilo 15.054 vajencev zavarovanih, v letu 1936. 8898 in 1937. še 8234.

Ta pregled naj pokaže,

kako je naraščalo število zavarovancev

v zadnjih štirih letih (v letih 1931. do 1933. je članstvo padalo).

Leta	število članov	prirastek
1934	79.010	3446
1935	79.263	253
1936	85.917	6654
1937	94.495	8578

Lanski prirastek članstva (8578) je bil največji, odkar obstoja OUZD, največji padec pa je bil 1932 (14.195 zavarovancev).

Število delavcev se je najbolj povečalo

v tekstilni industriji (1784), gozdnožagarski industriji (1692) in pri gradnjah nad zemljo (1443), potem v kovinski (658) in industriji kamenja in zemlje (590). Druge industrije so se razvile manj. Manjše število zavarovancev je bilo le v javnem prometu (16), v papirni industriji (132), industriji hrane in pijače (31), industriji tobaka (93) in trgovini (51).

Iz statistike je tudi razvidno, da v dobi krize relativno bolj narašča število zavarovank,

v dobi konjunktura pa število zavarovancev.

Delavske mezde se izboljšujejo od leta 1936.

Izboljšanje mezd ni v razmerju s socialnimi in tržnimi razmerami.

Povprečna mezda v letih 1928. do 1932. je bila višja kakor 1937. Najvišja povprečna mezda je bila 1910, in sicer za D 26.45, danes pa D 23.51,

kar pomeni poslabšanje za Din 2.94. Trditve, da je delavstvo danes bolje plačano, ne odgovarja resnici, ker so najprej povprečne mezde nižje in potem je še draginja narasla. Da je draginja narasla, to smo čuli tudi v posameznih izjavah in v narodni skupščini.

Četrta milijarde dinarjev prispevkov.

Po približnem proračunu bodo znašala socialno politična bremena v Sloveniji 1938 za socialno zavarovanje delavcev okoli 96 milijonov, za pokojninsko zavarovanje nameščenec 30 milijonov in za bratovske skladnice 35 milijonov (in poleg teh še železničarje, državne in javne uradnike in druge fonde) tako da znašajo ta bremena blizu četrte milijarde. Efekt teh dohodkov bi moral biti v dohodnem času velik.

Za delo nesposobnih bolnikov

je bilo 1937 povprečno 2652 (v odstotkih 2.81 odst.), dočim je bilo 1936 povprečno 2508 bolnikov (ali 2.92 odstotkov). V tem oziru se pojavlja očitno izboljšanje zdravstva.

Vrhovno sodišče v Pragi o plačilu nadur

Plačilu nadur se delodajalec ne more izogniti s tem, da plača kazen za vršenje nadurnega dela, ki se je opravilo brez dovoljenja oblasti.

Ker so se tudi na Češkem pojavljale različne odločbe sodišč o tožbah za nadure, je sklical prvi predsednik vrhovnega sodišča v Pragi plenarni senat za ureditev enotnega sojenja o plačevanju delavskih nadur po zakonu o 8-urnem delavniku. Vrhovno sodišče je sedaj izdalo svojo odločbo, na katero bo tudi vrhovno sodišče v bodoče vezano pri sodbah o mezdah za nadurno delo.

Ker je čehoslovaški zakon o 8-urnem delavniku v jedru enak našemu zakonu o zaščiti delavcev glede plačevanja nadurnega dela, so razlogi praškega vrhovnega sodišča važni tudi za nas in objavljamo vsled tega praško sodbo v onem delu, ki mora veljati kot razlog tudi za odločbe naših sodišč.

Razlogi vrhovnega sodišča v Pragi

Plenarni senat je prišel pri odgovoru na vprašanje, ki mu je bilo postavljeno, do sledečega zaključka:

Kazenske določbe ša 13 zakona o 8-urnem delavniku se ne morejo uporabljati glede na dogovore o višini odškodnine za nadure, in sicer niti tedaj, kadar te nadure niso bile dovoljene od pristojne oblasti. Za-

kaj zakon, ki predpisuje neki določen delovni čas, določa tudi, da mora biti vsako preko tega delovnega časa opravljeno delo posebej plačano in preti s kaznimi za prestopke zakona. Te določbe je zakonodajalec sprejel glede na okolnost, da bi vsi delodajalci kot gospodarsko močnejša stranka lahko zlorabili svoje stališče nasproti delojemalcem in bi stvar lahko uredil tako, da bi bili delojemalci izrecno ali molče zadovoljni z nadurami brez vsake odškodnine, zlasti v času, ko je delovnih sil preveč na razpolago; v stremljenju, da dobe delo, bi delavci sprejeli tudi zahtevo delodajalca, da se odpovedo odškodnini za nadurno delo in iz strahu, da bi ne izgubili dela, tudi ne bi imeli poguma prijaviti svoje zahteve po posebni odškodnini za nadure, pa naj si jim je ta pravica tudi z zakonom priznana in uveljaviti te zahteve še med trajanjem delovnega razmerja. Jasni namen zakona torej je: braniti delojemalca kot gospodarsko slabjšega in obenem odvisnega od volje delodajalca, pred možnostjo, da bi se izigral zakon, ki je bil izdan v doseg socialno-političnega cilja, namreč, da se prepreči izkoriščanje delojemalcev od strani delodajalcev. Ta cilj pa se da doseči le tedaj, če se prizna delojemalcem brezpogojen zahtevnik na odškodnino za vsako opravljeno naduro. Zakonita odmera delovnega časa ima pa tudi

namen ščititi delovni trg in čim bolj omejevati brezposelnost. Ta cilj zakona pa je z denarnimi kaznimi, ki jih vsebujejo kazenske določbe, dovolj zaščiten. Zakon torej ne priznava dogovorov, ki so v opreki z vsebino zakona, tudi v kolikor se tičejo odškodnine za nadure, pa bodisi, da je oblast nadurno delo dovolila ali ne.

Kako dolgo je železniško omrežje na svetu?

1.329.460 km

Železnični revue piše, da znaša dolžina železniških prog na svetu 1.329.460 km, od tega je v Zedinjenih državah Severne Amerike 409.508 km železniške proge, v Rusiji 83.509, v Nemčiji 74.400, v Britanski Indiji 69.126, v Kanadi 69.065, v Franciji 64.520, v Avstraliji 43.594, v Argentini 39.830, v Braziliji 35.646, v Angliji 32.591 km. Izmed ostalih držav ima vsaka manj kot 30.000 km železniške proge. Vendar je železniško omrežje najbolj gosto v Evropi, kajti na 1000 kvadratnih metrov površine pride v Evropi 3,7 km železniške proge, v Ameriki 1,5 km, v Aziji 0,4 km, v Afriki 0,2 km in v Avstraliji 0,6 km. V Belgiji odpade na 100 kvadratnih km površine 33,6 km železniške proge, v Nemčiji 15,8, v Čehoslovaški 9,6.

Novo okrožno sodišče se ustanovi v Murski Soboti.

Koliko stane gradnja predora. Na železniški progi Banská-Bystrica-Diviaty v ČSR bodo gradili predor dolg 4700 m, ki bo stal 100 milijonov Kč.

Produktivna zadruga kamnosekov r. z. z o. z. v Ribnici na Pohorju

sklicuje za v nedeljo, dne 8. maja 1938 s pričetkom ob 8. uri zjutraj

4. REDNI OBČNI ZBOR

v pisarni zadruga z naslednjim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora;
2. poročilo načelstva in računski zaključek;
3. poročilo nadzorstva in razrešnica;
4. volitev načelstva in nadzorstva;
5. slučajnosti.

Načelstvo.

Planinska in izletniška zadruga »Prijatelji Prirode« r. z. z o. z. v Mariboru sklicuje za dne 8. maja dopoldne v dvorano na Ruški c. 7

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora;
2. poročilo funkcionarjev in podelitev razrešnice;
3. volitve novega načelstva in nadzorstva;
4. razno.

Odbor.

Amalija Dolinšek roj. Lachainer

sporoča v svojem, kakor tudi v imenu vseh sorodnikov žalostno vest, da je njen ljubljani mož, oče, stari oče, svak in stric

Franc Dolinšek

strojevodja v pokoju

umrl v nedeljo, dne 1. maja ob pol 5. uri popoldne v starosti 72. let.

Pogreb dragega pokojnika se bo vršil v torek, dne 3. maja t. l. ob pol 5. uri popoldne na pobeškem pokopališču.

Maribor, dne 1. maja 1938

Splošno konzumno društvo »POSAVJE«

v ZAGORJU ob Savi r. z. z o. z.

prodaja svojim članom v prodajalnah Zagorje in Loke vedno sveže in prvovrstno blago po najnižjih dnevni cenah. Član zadruga lahko postane vsak, ki plača Din 2.50 vpisnine in Din 50.— deleža.

Pristopajte k zadrugi, ki bo postala tudi Vaša last in od katere imate le dobiček!

Priporoča se nova čevljarska delavnica

Mravlja Franc
Stražišče pri Kranju

v hišigostilne na Gaštelju

Kdor je socialist, je član »Cankarjeve družbe«.

Ustanovljeno l. 1871.

HRANILNO IN POSOJILNO DRUŠTVO DELAVCEV V MARIBORU

reg. zadruga z omejeno zavezo

Frankopanova ulica št. 37 (v lastni hiši) — Telefon 26-35

Račun pri Poštni hranilnici št. 13.143

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4% odn. 5% proti odpovedi.

Daje posojila po ugodnih pogojih na menico in vknjižbo. — Zadrugi delež znaša Din 200.—.

Uradne ure vsaki dan od 17. do 19. ure